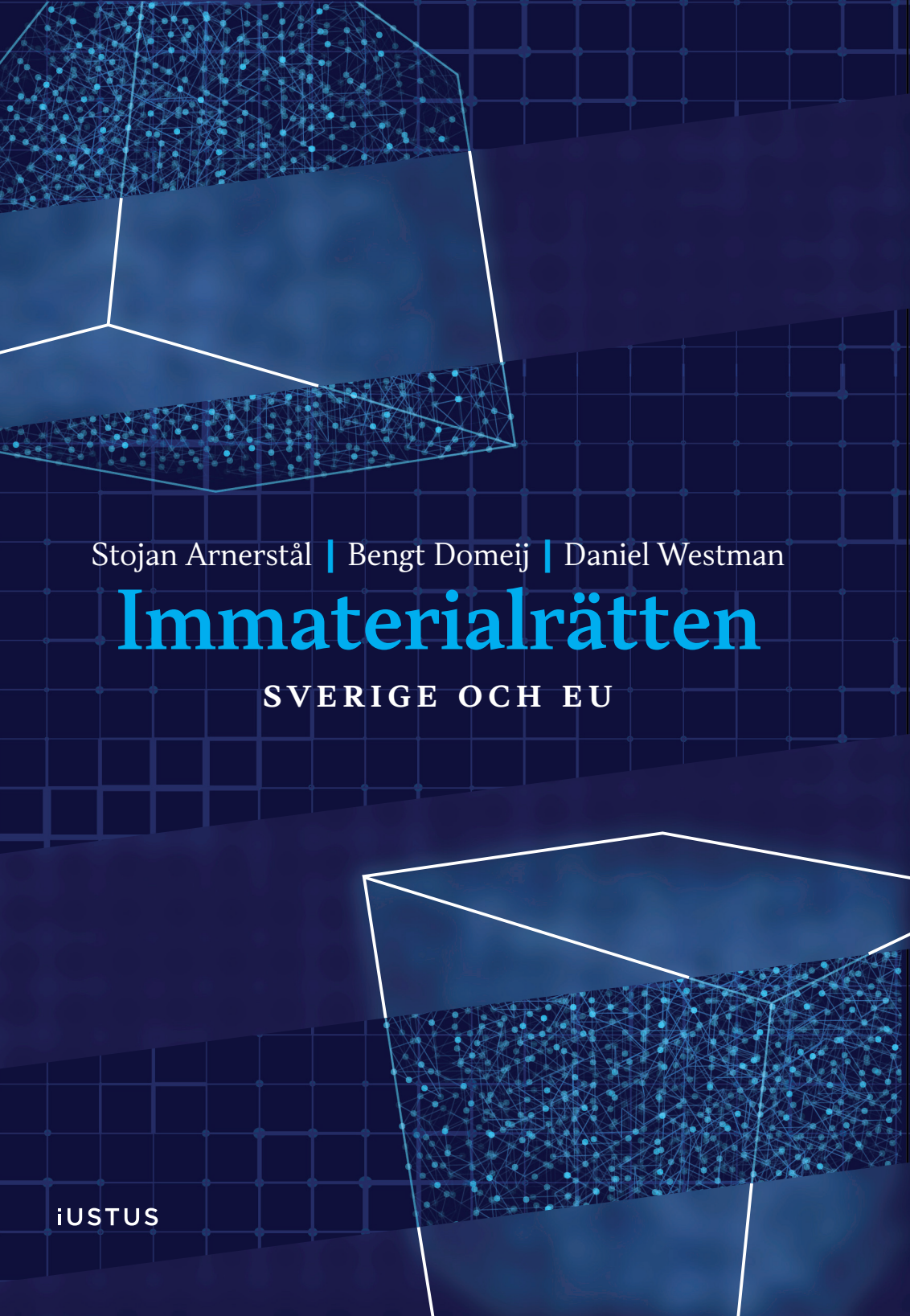

The background is a dark blue grid. Overlaid on this are several white wireframe shapes. In the top left, a wireframe cube is partially visible. In the bottom right, another wireframe cube is shown, tilted. The text is centered in the middle of the cover.

Stojan Arnerstål | Bengt Domeij | Daniel Westman

Immaterialrätten

SVERIGE OCH EU

iUSTUS

IMMATERIAL- RÄTTEN

Sverige och EU

STOJAN ARNERSTÅL

BENGT DOMEIJ

DANIEL WESTMAN

§
iUSTUS
FÖRLAG

© Författarna och Iustus Förlag AB, Uppsala 2025

Upplaga 1:1

ISBN 978-91-7737-336-0

Produktion: eddy.se ab, Visby 2025

Omslag: John Persson

Förlagets adress: Box 1994, 751 49 Uppsala

Telefon: 018-65 03 30

Webbadress: www.iustus.se, e-post: kundtjanst@iustus.se

Printed by Eurographic Group, Poland 2025

Innehåll

Förord 13

Förkortningar 15

1 Introduktion 17

- 1.1 Rättigheternas karaktär 17
- 1.2 Territorialitet, Paris- och Bernkonventionerna 19
- 1.3 TRIPs 21
- 1.4 EU-regler om immaterialrätt 22
- 1.5 Svenska specialdomstolar – PMD, PMÖD 24
- 1.6 Ekonomiska hänsyn inom immaterialrätten 26

2 Upphovsrätt och närstående rättigheter 31

- 2.1 Inledning 31
 - 2.1.1 Vad är upphovsrätt? Grundläggande översikt 31
 - 2.1.2 Upphovsrätten i samhället 32
 - 2.1.3 Historia och rättslig utveckling 34
 - 2.1.4 Upphovsrättens ändamål 37
 - 2.1.5 Regelverket 39
 - 2.1.6 Vissa unionsrättsliga metodfrågor 41
 - 2.1.7 Grundläggande rättigheter – tolkning och konflikter 43
- 2.2 Skyddsobjektet och skyddets räckvidd 47
 - 2.2.1 Inledande anmärkningar 47
 - 2.2.2 Det unionsrättsliga verksbegreppet – introduktion 48
 - 2.2.3 En skapande insats (av en människa) 50
 - 2.2.4 Litterära och konstnärliga verk 51
 - 2.2.5 Kravet på originalitet (verkshöjd) 54
 - 2.2.6 Skyddets räckvidd och inträngsbedömningen 58
 - 2.2.7 Särskilt om travestier, parodier och andra nyskapelser 62
 - 2.2.8 Närmare om skyddet för olika typer av verk 64
 - 2.2.9 Verk uttryckligt undantagna från skydd (officiella handlingar) 80
- 2.3 Upphovsmannen 82

2.4	Ensamrätten	84
2.4.1	Inledande anmärkningar	84
2.4.2	Framställning av exemplar	86
2.4.3	Tillgängliggörande för allmänheten	90
2.5	Den ideella rätten	108
2.5.1	Inledande anmärkningar	108
2.5.2	Namngivningsrätten	110
2.5.3	Respekträtten	113
2.5.4	Eftergift av den ideella rätten	119
2.6	Inskränkningar	119
2.6.1	Inledande anmärkningar	119
2.6.2	Källangivelse och begränsade ändringar	123
2.6.3	Tolkning av inskränkningar	124
2.6.4	Kopiering för privat bruk	127
2.6.5	Framställning av exemplar för text- och datautvinning	129
2.6.6	Konstverk som ingår i bakgrunden m.m.	130
2.6.7	Fritt offentligt framförande	131
2.6.8	Särskilda bestämmelser om datorprogram och databaser	131
2.6.9	Citat	134
2.6.10	Återgivning av konstverk och byggnader	136
2.6.11	Information om dagshändelse	137
2.6.12	Offentliga debatter, allmänna handlingar m.m.	139
2.6.13	Ändringar av byggnader och bruksföremål	142
2.6.14	Något om övriga inskränkningar	143
2.6.15	Reformering av URL:s inskränkningar	143
2.7	Upphovsrättens övergång	143
2.8	Närstående rättigheter	147
2.8.1	Inledning	147
2.8.2	Utövande konstnärers framföranden	149
2.8.3	Ljud- och bildupptagningar	150
2.8.4	Sändningar	151
2.8.5	Presspublikationer	152
2.8.6	Databaser	155
2.8.7	Fotografiska bilder	161
2.9	Avtalslicenser	162
2.9.1	Inledning	162
2.9.2	Allmänna förutsättningar för avtalslicens	164
2.9.3	Typer av avtalslicenser	166

2.10	Övriga rättigheter	167
2.10.1	Följerätt	167
2.10.2	Privatkopieringsersättning	168
2.10.3	Titelskydd	171
2.10.4	Klassikerskydd	173
2.11	Skydd för tekniska skyddsåtgärder m.m.	174
2.12	Onlinetjänster för delning av innehåll m.m.	179
2.13	Skyddstid	183
2.13.1	Inledning	183
2.13.2	Skyddstiden för verk	184
2.13.3	Skyddstiden för närstående rättigheter	185
3	Mönsterrätt och design	187
3.1	Inledning	187
3.2	Vad är ett ”mönster”?	188
3.3	Vägen till ensamrätt	192
3.3.1	Mönsterskyddslagen	192
3.3.2	EU-rättslig harmonisering	193
3.3.3	Haagsystemet	194
3.3.4	Locarnoöverenskommelsen	195
3.4	Särskilda skyddskrav för design	195
3.4.1	Inledning	195
3.4.2	Nyhet	196
3.4.3	Särprägel	200
3.4.4	Sammansatta produkter	207
3.5	Formella registreringskrav samt något om övriga registreringshinder	209
3.5.1	Krav på ansökan	209
3.5.2	Myndighetens granskning	213
3.5.3	Relativa registreringshinder	215
3.5.4	Hinder mot att registrera formgivning som är bestämd av produktens tekniska funktion	215
3.6	Invändningsförfarandet och hävning	218
3.7	Oregistrerat formgivningsskydd enligt EU-formgivningsförordningen	219
3.8	Mönsterintrång	221
3.9	Inskränkningar i mönsterrätten	226
3.10	Mönsterskyddets upphörande	228

4	Patenträtt	229
4.1	Inledning	229
4.1.1	Patentens roll i samhället	229
4.1.2	Samarbetskonventionen – PCT	230
4.1.3	Europeiska patentkonventionen – EPC	231
4.1.4	Enhetliga europeiska patent och UPC	232
4.1.5	Svensk patenträtt – ombud, föreskrifter, patentverk	233
4.2	Ägande av uppfinning	235
4.2.1	Uppfinnarrätten	235
4.2.2	Arbetstagares uppfinnarrätt	236
4.2.3	Flera ägare till en uppfinning	239
4.2.4	Bättre rätt	241
4.2.5	Försvarsuppfinningar	242
4.3	Patentskriften	242
4.3.1	Kraven – uppfinningsdefinitionen	242
4.3.2	Kravformuleringar	248
4.3.3	Beskrivningen – offentliggörande av ny teknik	250
4.3.4	Tillräcklig beskrivning	250
4.3.5	Biologiskt material	252
4.3.6	Kravens bredd	253
4.3.7	Granskning, omformulering och delning	255
4.4	Det patenterbara området	258
4.4.1	Uppfinning som kan tillgodogöras industriellt	258
4.4.2	Uppfinning/upptäckt	260
4.4.3	Oinskränkt produktskydd	262
4.4.4	Medicinska förfaranden	263
4.4.5	Växtsorter, djurraser och biologiska förfaranden	265
4.4.6	Människokroppen	265
4.4.7	Allmän ordning och goda seder	266
4.4.8	Affärsmetoder	267
4.5	Nyhet	268
4.5.1	Nytt ≠ teknikens standpunkt	268
4.5.2	Allmänt tillgängligt	269
4.5.3	Prioritet	273
4.5.4	Illojala offentliggöranden	274
4.5.5	Opublicerade ansökningar	274
4.5.6	Urvalsuppfinningar	275
4.5.7	Ny användning – särskilt av läkemedel	276

4.6	Uppfinningshöjd	279
4.6.1	Tröskeln	279
4.6.2	Fackmannens förmåga – allmänt kunnande	281
4.6.3	Problem-lösningsmetoden	283
4.6.4	Objektiva omständigheter	288
4.6.5	Icke-tekniska särdrag	289
4.6.6	Sammanfattning uppfinningshöjd	294
4.7	Patentintrång	294
4.7.1	Intrångsprövning	294
4.7.2	Produktpatentintrång	295
4.7.3	Intrång i förfarandepatent	297
4.7.4	Indirekt patentintrång	298
4.7.5	Bioteknikuppfinningar	298
4.7.6	Inskränkningar i patenträtten	299
4.7.7	Kravtolkning	301
4.7.8	Ekvivalens	306
4.8	Patentets upphörande	313
4.8.1	Invändning och ogiltighet	313
4.8.2	Skyddstid, årsavgifter och tilläggsskydd	314
5	Växtförädlarrättigheter	316
6	Företagshemligheter	320
6.1	Syfte och funktion	320
6.2	Information avseende affärs- eller driftförhållanden	321
6.3	Hemlighållande	322
6.4	Informationen finns inte lättillgänglig på annat håll	325
6.5	Skada i konkurrenshänseende	325
6.6	Yrkesskicklighet	328
6.7	Samtyckets omfattning	329
6.8	Undantag från skyddet	330
6.9	Angreppshandlingarna	334
6.9.1	Anskaffa, utnyttja, röja företagshemligheter	334
6.9.2	Anskaffande	334
6.9.3	Utnyttjande	335
6.9.4	Röjande	336
6.10	Anställda	337
6.11	Företagsspioneri	338

7	Känneteckensrätt	340
7.1	Varumärken i samhället	340
7.2	Varumärken och varukännetecken	344
7.3	Kollektiv-, garanti- och kontrollmärken	345
7.4	Domännamn	346
7.5	Internationell harmonisering	348
7.6	Madridsystemet och Niceöverenskommelsen	351
7.7	Skydd genom registrering	352
7.7.1	Formella registreringskrav – krav på ansökan och ingivningsdag	352
7.7.2	Tydlig återgivning av varumärket	353
7.7.3	Förteckning över varor och tjänster	354
7.8	Registreringshinder	356
7.9	Allmänna registreringsvillkor	358
7.9.1	Särskiljningsförmåga	358
7.9.2	Ursprunglig särskiljningsförmåga	361
7.9.3	Förvärvad särskiljningsförmåga	362
7.9.4	Särskiljningsförmåga för okonventionella kännetecken	364
7.9.5	Former som följer av varans art, teknisk funktion eller annat som ger ett betydande värde	366
7.10	Absoluta registreringshinder	372
7.10.1	Skydd av allmänna intressen	372
7.10.2	Registrering i ond tro	373
7.11	Relativa registreringshinder	375
7.12	Invändningsförfarandet	377
7.13	Skydd genom inarbetning	379
7.14	Varumärkesintrång	383
7.14.1	Användning i näringsverksamhet	383
7.14.2	Intrång vid dubbel identitet	385
7.14.3	Förväxlingsrisk	391
7.15	Utökat skydd för kända varumärken	401
7.15.1	Skydd av särskiljningsförmåga och anseende	401
7.15.2	Känt inom en betydande del av omsättningskretsen	402
7.15.3	Otillbörlig fördel eller skada av det kända varumärket	405
7.15.4	Skälig anledning	409
7.16	Inskränkningar i varumärkesrätten	410
7.16.1	Intresseavvägning	410
7.16.2	Personnamn eller adress	412
7.16.3	Varans eller tjänstens egenskaper	413

7.16.4	Användning för att identifiera eller hänvisa till innehavaren	413
7.16.5	Användning i enlighet med god affärssed	414
7.17	Varumärkesskyddets upphörande	416
7.17.1	Skyddstid	416
7.17.2	Ogiltighet och hävning	417
7.17.3	Verkligt bruk av varumärken	419
7.17.4	Degeneration	424
7.18	Geografiska beteckningar	425
8	Företagsnamn	429
8.1	Företagsnamnets funktion	429
8.2	Registrering och inarbetning av skydd	430
8.3	Intrång i företagsnamn	433
8.4	Ensamrättens upphörande	434
8.5	Något om det korsvisa skyddet mellan varumärken och företagsnamn	436
9	Sanktioner och säkerhetsåtgärder	438
9.1	Introduktion	438
9.2	Straffansvar	439
9.3	Vitesförbud	441
9.4	Ersättning och skadestånd	444
9.4.1	Inledning	444
9.4.2	Skälig ersättning	446
9.4.3	Ersättning för ytterligare skada	447
9.5	Informationsföreläggande och intrångsundersökning	453
9.6	Korrigeringsåtgärder	456
9.7	Tullåtgärder avseende förfalskade och piratkopierade produkter	457
10	Avtal om immaterialrätter	460
10.1	Köp- och licensavtal	460
10.2	Immaterialrättsavtal och tolkning	462
10.3	Upplåtelsen	464
10.4	Licensavgiften	468
10.5	Licensiering av ogiltiga rättigheter	469
10.6	Varningsbrev och vilseledande marknadsföring	470
10.7	Lagval och jurisdiktion	472
10.8	Sakrätt, avtalsregistrering och pantsättning	473

Innehåll

11	Konkurrens, konsumtion och avslutning	475
11.1	Missbruk av dominans	475
11.2	Konsumtion och parallellhandel	479
11.3	Konsekvenser av territorialiteten	485
11.4	Avslutning	488
	Rättsfall	491
	Sakregister	503

Förord

Immaterialrätten – Sverige och EU, är en ny svensk lärobok och ett gemensamt arbete där Daniel Westman har haft ansvaret för upphovsrätten, Stojan Arnerstål har skrivit kapitlen om mönster, kännetecken och sanktioner. Bengt Domeij har skrivit inledningen samt kapitlen om patent, företagshemligheter och den avslutande delen. Målsättningen har genomgående varit att förklara hur rättigheterna praktiskt fungerar i det moderna svenska samhället. Boken ska ge underlag till juridisk problemlösning inom området. Samtidigt speglar boken en utveckling över ungefär 100 år där lagstiftare, domare, ombud, patentverk, olika organisationer samt akademiker, bidragit. Under de senaste decennierna har immaterialrättsutvecklingen accelererat, särskilt genom EU:s många ingripanden i nationell rätt. Vidare har immaterialrätten, åtminstone i vissa delar, kommit att politiseras och i högre grad spegla delvis motstående samhällsideal kring, å ena sidan, skydd för kreativitet och investeringar i innovation, å den andra, önskemål om spridning av ny kultur och teknik, konkurrens och lägre priser.

För att göra ämnet så levande och tillgängligt som möjligt används rättsfall, ofta i packad text, för fördjupning och illustration. Läsare som bara söker allmänna principer kan förbigå rättsfallen. Rättsfallen ger dock en känsla för immaterialrättens rikedom och sofistikerade maskineri. Fokuseringen på särskilt viktiga rättsfall har behövt ske på bekostnad av litteraturhänvisningar, som nästan helt har utgått. Moderna sökmöjligheter gör det förhållandevis enkelt för läsaren att hitta fördjupande litteratur i tidskrifter och böcker. Vi har en text som behandlar den nya svenska patentlagen från 1 januari 2025 och revideringarna i EU:s formgivningsförordning som trädde i kraft 1 juni 2025. Författarna tar tacksamt emot läsarsynpunkter.

Stockholm och Uppsala i augusti 2025

Stojan, Bengt och Daniel